

મોક્ષાર્થિના પ્રત્યહં જ્ઞાનવૃદ્ધિઃ કાર્યા ।

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

જૂતળંવર્ષાભિનંદન

(અહીં કેવું ભાગ્ય જાણ્યું શ્રી વીરના ચરણો મળ્યા—એ રાગ)

આ વર્ષમાં શાન્તિ પ્રભુ, શાન્તિ અમોને આપજો
 છો કષ્ટના હરનાર સ્વામી, કષ્ટ સઘળા કાપજો આ વર્ષમાં ૧
 હે જ્ઞાન સાગર જ્ઞાનના, જિંદુ તમે વરસાવજો
 કરુણાતણા ભંડાર કરુણા અમ પરે દરસાવજો. આ વર્ષમાં ૨
 મંગળ તણા દારો પ્રભુ આ વર્ષમાં ઉઘાડજો,
 સદુ ભાગ્યને સમકિતના સાધન પ્રભુ દેખાડજો આ વર્ષમાં ૩
 નષ્ટ કરીને બિન્નતાને એકયતા અર્પાવજો,
 તુજ સુખ રૂપી ચંદ્રથી શાંતિ ! સુધા વરસાવજો. આ વર્ષમાં ૪
 મોહ મમતાથી હવે હે નાથ ! સુકિત કરાવજો
 ઉન્માર્ગથી કરી દૂરને સન્માર્ગમાં પ્રસરાવજો, આ વર્ષમાં ૫
 શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશનો જયજય ધ્વનિ વિસ્તારજો.
 આ વર્ષ છપ્પન પૂર્ણ થાતાં પૂર્ણ હર્ષ પ્રસારજો. આ વર્ષમાં ૬
 શ્રી વૃદ્ધિચંદ્ર ગુરૂતણો ઉપકાર નવ જુઠાવજો,
 હે શ્યામ ! તુજ વચનામૃતોમાં સર્વને ભુટાવજો. આ વર્ષમાં ૭
 રચ્યીતા : સ્વ. માસ્તર સામજીભાઈ હેમચંદ દેશાઈ

વાર સંવત ૨૫૦૧ વિંકમ સંવત ૨૦૩૧
 પુસ્તક ૯૧ મું ક્ર અંક ૧૨ મો ક્ર ૭ મી નવેમ્બર ૧૯૭૫

ॐ આસો ॐ

—: પ્રગટ કર્તા —:

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા :: ભાવનગર.

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ :: વર્ષ ૯૧ મું :: વાર્ષિક લવાજમ :
પાસ્ટર સહિત ૬-૫૦

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	લેખ	લેખક	પા નં.
૧.	ધર્મોપદેશ (ઉપભતિ વૃત્તમ)	સ્વ. મા. શામળભાઈ હે. દેશાઈ	૩
૨.	શ્રી જય શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ	લેખક : શરણાર્થી	૪
૩.	શ્રી જૈન રામાયણ	શ્રી ત્રિપટિશક્તાકા પુરૂષ ચરિત્રમાંથી	૫
૪.	ધર્મદત્ત અને સુરૂપાની કથા	શ્રી ધર્મમલકુમાર ચરિત્ર ભાષાંતરમાંથી	૭
૫.	મોતીની માળા	રતીલાલ માણેકચંદ શાહ	૮
૬.	જ્ઞાની પાપી	અશોકચંદ્રસૂરી મહારાજ	૯
૭.	સર્વોદયની ચાવી	લે. આચાર્ય અશોકચંદ્ર સૂ. મ.	૧૦
૮.	અહિંસા કે અણુખોરખ	લે. અશોકચંદ્ર સૂરીચરણ મં.	૧૧
૯.	શ્રમણ ભગવાન મહાવીર	શ્રીમદ્ વિજયધર્મસૂરીચરણ મં.	૧૨
૧૦.	ભગવાન મહાવીરના અંતિમ દેશનામાંથી	રતીલાલ માણેકચંદ શાહ	૧૩
૧૧.	ચૌમાસી વ્યાખ્યાન	મુની ચરણવિજયજી	૧૪
૨૨.	વિશ્વ માન્ય ધર્મ	શાહ ચતુર્ભુજ હરજીવનદાસ	૧૬

લવાજમ મોકલી આપો

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશનાં વાર્ષિક સભ્યોને ખાસ જણાવવાનું કે
સંવત ૨૦૩૨ના વાર્ષિક લવાજમના રૂા ૬-૫૦ તુરત M. O થી
મોકલી આપે જેઓ નહિ મોકલે તેઓનું નામ કમી કરવામાં આવશે
નોંધ:- ખાસ વી. પી. થી અંક મોકલાવવામાં આવશે નહિ.

પુસ્તક ક્રમ સં.
અક ૧૨ મો

આસિ

વીર સં. ૨૫૦૧
વિક્રમ સં. ૨૦૩૧

ધર્મોપદેશ (ઉપજાતિ વૃત્તમ)

ત્રિવર્ગે સંસાધન મંતરેણ, પશોરિવાયુ વિફલંનકે સ્ય
તત્રાપિ ધર્મ પ્રવર વંદતિ, નત વિના યદ્ભવતાઽર્થ કામૌ

ધર્મ અર્થને કામ ત્રણ એ, જેનાથી ન સધાય છે તે નરતુ આયુષ્ય
પશુની પેઠે તિષ્ઠળ બધ છે તેમાંહે પણ ધર્મ શ્રેષ્ઠ છે એવા શબ્દો સાંનીના
કારણ કે (લક્ષ્મીને વૈભવ) ધર્મ વિના નહિ મળવાના. (૨)

રચયીતા : સ્વ. મા. શામળભાઈ હેમચંદ દેશાઈ

શ્રી જય શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

શ્રી શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ સંદર્શક નયન

લેખક : શંખેશ્વરી

નમિ વિનમિને બાર બાર વર્ષ
વીતી ગયા અને યજ્ઞોની શક્તિ
આગળ વિદ્યાધરોની શક્તિ પાછી
હડી ગઈ. ત્યારે નમિવિનમિ વિદ્યા-
ધરપતિઓ હારી જવાથી વિલખા
ધઈ ગયા.

“રે આ શું ઘઈ ગયું ? આજે
આપણું ભોગ્યપરિપૂર્ણ થયું હતું.
યાના બળવાનને માટે છે. નિર્ભળને
માટે નહીં. આજસુધી વિદ્યાધરોનું
આશ્રય આપણે ભોગવ્યું, સ્વતંત્ર
પણે ભોગવ્યું પણ આજે ભરતચક્ર-
વર્તીએ આપણી વિદ્યાધરોની સંપ-

તિથી છતી લીધી હવે તો તેની આજ્ઞામાં રહીનેજ જીવવાનું રહ્યું.

“બંધુ ! એથી અધિક બીજું શું રહ્યું ?” વિનમીએ કહ્યું.

“બંધુ ? વીર માણસે પરાધિરાનપણે જીવવું એ પણ મરણ સમાન છે.

આજ સુધી ભરતની પાસે આપને યાચના કરી નથી, તેથી હવે જબરાઈથી તે
આપણને તાબેદાર બનાવે એના કરતા તો યમને આ શરીર દઈ દેવું શ્રેયસ્કર છે”,
નમિએ નિરૂત્સાહ બનવા છતા કાંઈક ગર્વયુક્ત શબ્દોમાં કહ્યું.

“હા ભાઈ ? તો પછી રણમાં જ દેહ પાડવો છીટ છે. સંસારના દરેક ક્ષણીક
સુખો અને વિદ્યાધરોનું મોટું સ્મૃદ્ધિવાળું એવંચ આપણા દીર્ઘકાળ પર્યંત ભોગવ્યું,
જગતમાં એથી બીજું શું અધિક છે ?” ઠીકજ છે. જન્મવું તે મરવાને માટે જ અને
જીવવું તે સ્વતંત્ર માટે બાકી તો સર્વ જન્મે છે અને મરે છે. ભરતે આપણને નાહક
સતાવ્યા છે. દબાવ્યા છે. તો તેને પણ કોઈ દબાવનાર જાગશે તેનો ગર્વ ઉતારશે.

“હા સર્વ શક્તિમાન પ્રભુ ! અનંત શક્તિમાન ! કહો.

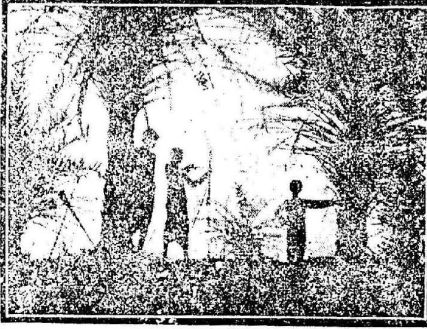
(કેમશઃ)

卐-(૪)-卐

શ્રી જૈન રામાયણ

(ગયા અંકથી ચાલુ)

—શ્રી ત્રિષષ્ટિશલાકા પુરૂષ ચરિત્રમાંથી

તો તે પણ સત્વર વિનાશ પામી જશે.” હું તે આવીને રાવણને તે પ્રમાણે કહ્યું એટલે રાવણ કોપથી ભયંકર થઈ મોટા ઉત્સાહથી સર્વ સૈન્યની સાથે તૈયાર થઈ ગયો. ઈંદ્ર પણ તૈયાર થઈને ઉતાવળે રથનું પુરનગરમાંથી બહાર નીકળ્યો, કેમકે વીર પુરુષો બીજા વીરના અહંકારને કે આડંબરને સહન કરી શકતા નથી.

પછી સામંતોની સાથે સામંતો, સૈનિકોની સાથે સૈનિકો અને સેનાપતિઓની સાથે સેનાપતિઓ-એમ બંને સૈન્યનું પરસ્પર તુલના પુરૂષ શરૂ થયું. શસ્ત્રોને વર્ષાવતા સૈન્ય વચ્ચે સંવર્ત પુષ્કરાંવર્ત મેઘની જેમ મોટો સંકેત થઈ પડ્યો. પછી ‘આ બિચારા મસાલાના જેવા સૈનિકોએ મારીને શું કર્યું?’ એમ કહેતો રાવણ ભુવનાલંકાર નામના ગળેદ્ર ઉપર ચડી અને પશુચંડ ઉપર ધનુષ્ય ચલાવી ઐરાવણ હસ્તી ઉપર રહેલા ઈંદ્રની આંખે આઘ્યા. રાવણ અને ઈંદ્રના હાથીઓ પરસ્પર મુખમાં મુઠ વીંટાળીને બાજુ નાગ-પાથ રચના હોય તેમ સામસામા મળ્યા. બંને મહાબલવાન ગજેન્દ્રો દાંતે દાંતે પરસ્પરને પ્રહાર કરી અરણિ કાઢના મથનની જેમ તેમાંથી અગ્નિના તણખા ઉડાડવા લાગ્યા. માહો માહો દાંતના આઘાતથી વિરહિણી સ્ત્રીના હાથમાંથી નીકળી પડે તેમ સુવર્ણવદનની શ્રેણી તેમાંથી નીકળીને પૃથ્વી પર પડવા લાગી. પરસ્પર દાંતના ઘાતથી છેદાઈ ગયેલા શરીર-માંથી ગંડસ્થળમાંથી મદધારાની જેમ રૂધિરની ધારાઓ ઝરવા લાગી. તે અવસરે રાવણ અને ઈંદ્ર પણ ક્ષણવાર શસ્ત્રોથી, ક્ષણવાર બાણોથી અને ક્ષણવાર સુદૂગરોથી બીજા બે હાથી હોય તેમ સામસામા પ્રવાર કરવા લાગ્યા એ બંને મળાબલવાન હતા તેથી તેઓ એકબીજાના અસ્ત્રોને અસ્ત્રોવડે ચૂર્ણ કરતા હતા એમ પૂર્વ અને પશ્ચિમ સાગરની જેમ તેમાંથી એક પણ બળરહિત થયો નહીં અને રણરૂપ યજ્ઞમાં દીક્ષિત થયેલા તે બંને બાહ્ય અને બાહ્યકતાને કરનારા ઉત્સર્ગ તથા અપવાદ માર્ગની જેમ મંત્રાસ્ત્રોથી એક-બીજાના અસ્ત્રને તત્કાળ બાધ કરતા સતા યુદ્ધ કરવા લાગ્યા જ્યારે ઐરાવણ અને ભુવનાલંકાર-એ બંને હાથી એક ઈંટમાં રહેલા બે ફળની જેમ ગાઢપણે મિળી ગયા ત્યારે છળને બાજુનાર રાવણ પોતાના હાથી ઉપરથી ઉછળીને ઐરાવણ ઉપર

૬-(૫)-૬

૬]

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

કુદી પડયો અને તેના મહાબનને મારી નાખીને મોટા હાથીની જેમ ઇંદ્રને બાંધી લીધો. પછી મધપુડાને ભમરીઓની જેમ રાક્ષસવીરોએ હુપ્પીથી ઉઘડી કોળાહળ કરીને ચારે તર-
બંધી ઘેરી લીધો અર્થાત્ તેની ફરતા ફરી વળ્યા. જ્યારે રાવણે ઇંદ્રને પકડી લીધો ત્યારે તેનું સર્વ સૈન્ય ઉપદ્રવિત થઈ ગયું,

કારણ કે—“સ્વામી જીતાતાં સૈન્ય જીતાય છે” પછી રાવણ ઔરવણ હસ્તી સહિત ઇંદ્રને પોતાની છાવણીમાં લઈ ગયો અને પોતે વૈતાલ્યની ખંડે શ્રેણીઓને નાયક થયો. ત્યાંથી પાછો ફરીને રાવણ તત્કાળ લંકામાં ગયો અને કાષ્ઠના પાંજરામાં પોપટને નાખે તેમ ઇંદ્રને કારાગૃહમાં નાખ્યો.

આ ખબર પડતાં ઇંદ્રને પિતા સહસ્રાર દિક્ષપાળ સહિત લંકામાં આવ્યો અને રાવણને નમસ્કાર કરી એક પાળાની જેમ અંજલી બેઠીને બોલ્યો કે— “જેણે એક પાળાણના ખંડની જેમ કૈલાસ પર્વતને ધારણ કર્યો હતો એવા તમારી જેવા પરાક્રમી વીરથી જીતાતાં અમને જરા પણ લજ્જા આવતી નથી, તેમજ તમારા જેવા વીરની પાસે યાચના કરવાથી પણ અમને બિલકુલ શરમાવું પડે તેમ નથી. માટે હું યાચના કરું છું કે મારા પુત્ર ઇંદ્રને છેલ્લી દો અને મને પુત્રરૂપ ભિક્ષા આપો.” રાવણ બોલ્યો કે—“જો એ ઇંદ્ર તેના દિક્ષપાલ અને પરિવાર સહિત નિરંતર પ્રમાણેનું કામ કરવું કબૂલ કરે તો હું તેને છોડું. સાંભળો:—

મારી આ લંકાપુરીને ક્ષણે ક્ષણે વાસગૃહની ભૂમિની જેમ તૃણ કાષ્ઠ વિગેરે કચરાથી સંહિત કરે; નિત્ય પ્રાતઃકાળે મેઘની જેમ આ નગરીને દિવ્ય મુગધી જળવડે સિંચત કરે અને સર્વ દેવાલયોમાં માળીને જેમ પુષ્પોને ચૂંટી અને ગુંથીને તેની માળાઓ પૂરી પાડે. આ પ્રમાણે નિત્યકામ કરતો સતો આ તમારો પુત્ર ફરીથી રાજ્યત્વ ગ્રહણ કરે અને મારા પ્રસાદથી આનંદ પામે.” પછી ‘તે પ્રમાણે મારો પુત્ર કરશે’ એવું જ્યારે સહસ્રારે કબુલ થયું ત્યારે રાવણે પોતાના બંધુની જેમ સત્કાર કરી ઇન્દ્ર છોડી મૂક્યો. પછી ઇન્દ્ર રથનુપુરમાં આવીને મોટા ઉદ્દેગથી રહેવા લાગ્યો કેમકે તેજસ્વી પુરુષોને નિસ્તેજ થવું તે મૃત્યુથી પણ દુઃસહ છે.

એવામાં નિર્વાણસંગમ નામે એક જ્ઞાની મુનિ ત્યાં સમવસર્યા તે સાંભળી ઇન્દ્ર તેમને વાંઢવા આવ્યો, ઇન્દ્રે પૂછ્યું કે—“હૈ ભગવન્! કયા કર્મથી આ રાવણના તિર-
સ્કારને હું પ્રાપ્ત થયો તે કહો!” મુનિ બોલ્યા—“અરિ જ્યાં નામના નગરમાં પૂરે જવવનસ્તિહ નામે વિદ્યાધરોનો એક રાજા હતો. તેને વેગવતી નામે પ્રિયા હતી, તેઓને એક અહિદ્યા નામે રૂપવતી દુહિતા થઈ.”

(કેમશઃ)

ઉપદેશક કથાસંગ્રહ (૧) ધર્મદત્ત અને સુરૂપાની કથા [કુમિત્ર અને સ્ત્રીચરિત્ર વિષે]

જેમ જડને બાંધીને લાભ ન થાય તેમ ધર્મદત્તની મહેનત સર્વ વ્યર્થ ગઈ. ક્ષણ તો દૂર રહ્યું, પણ જ્યારે અંકુર પશુ ન પ્રગટ થયા ત્યારે રાત્રની આગળ તે ધીક ગંગદત્ત કયાકા ક્રોડનો બોલ્યો—“ વાહ ! શું આશ્ચર્ય ! શું સત્ય પ્રતિજ્ઞા ! અહો ! શું કળાનું કૌશલ્ય ! શી ભાઈની વિવેકીતા ! હે પ્રભુપાલ રાજા ! હવે આ શ્રેષ્ઠીપુત્ર પાસેથી સરત પ્રમાણે મારે લેવા યોગ્ય હોય તે તમે આપાવો; કારણ કે અમારા બંનેના સાક્ષી આપ પોતે જ છો. ”

ગંગદત્તનાં આવાં વચન સાંભળીને રાજા બોલ્યો, “ ધર્મદત્ત ! તમારા બંનેની સરતમાં મધ્યાહ્ન સંમય થયો, છતાં તમારી સરત પૂર્ણ થઈ નહિ ને તમે હારી ગયા છો; તો તમારી સરતનું હવે પાલન કરો. કદાચ સ્વતઃ એ પોતાની મેળે આપેલું લઈને સંતોષ પામશે, તે ઔષધ વિના વ્યાધિનો નાથ થઈ જશે. ”

રાત્રનું વચન સાંભળીને શ્રેષ્ઠીપુત્ર બોલ્યો—“ આપનો આદેશ મારે પ્રમાણ છે. ” પછી ગંગદત્ત તેના ઘર તરફ ચાલ્યો શ્રેષ્ઠીસુત મનમાં મૂંઝવેલ હોવાથી વરરચિતું વચન યાદ કરતો તેના ઘર તરફ ગયો ને યવની વર્તા જેવી હતી તેવી તેને કહી સંભળાવી ને આંખમાંથી મોટાં મોટાં અશ્રુ પાડતો દુઃખી થયો.

તેની અથથી ઈતિ પર્યંત વાત સાંભળીને વરરચિ બોલ્યો: “ વત્સ ! સો વર્ષ વહી જાય તો પણ સર્વજનાં વચનની માફક મારા યવ ઉગ્યા વગર રહે નહિ; પણ મને નિશ્ચય ખાત્રી કે તારી સ્ત્રીએ યવ બદલાવી નાખ્યા તે તારી સ્ત્રી દુષ્ટ ગંગદત્તમાં ખચિત અનુરાગિણી જણાય છે. મારી કહેલી મિતાક્ષરી વાર્તાદ્રવ્ય તું કેમ સાંભળતો નથી ? તે બંને આજે તારે આડે આવી જો મેં કહ્યું હતું કે—‘ સ્ત્રીનો વિશ્વાસ અને નીચ સસર્ગ ન કરવો. સન્નજન પુરુષને નહિ માનવા યોગ્ય એવો નીચ ગંગદત્ત, તને તે તારો સુહૃદ્ બનાવ્યો અને તને કૃત્રિમ પ્રેમ બતાવતી તારી સુરૂપા પ્રિયાનો તે વિશ્વાસ કર્યો તો આજે તારી ગૈરિહી થઈ. મારા એ શિક્ષારૂપ ઉત્તમ મંત્રને તું ભૂલી ગયો, જેથી એ બંને પિશાચોએ હાથમાં તને ઠગ્યો છે. ”

વરરચિનાં એ પ્રમાણેના વચન સાંભળીને ધર્મદત્ત બોલ્યો—મિત્ર ! તમે કહ્યું તે ખરું હશે, પણ મારી સ્ત્રી તો ગંગાજળ સમાન ઉજ્જળ છે. શીલે કરીને શોભતી એવી સ્ત્રીને અન્યાય આપવો એ શું તમને યોગ્ય છે ? ” (ક્રમશઃ)

સ્વ-(૭)-સ્વ

મોતીની માળા

લે:- રતિલાલ આણંદશંકર શાહ-નડીયાદ

- (૧) જોઈએ પોતાને જન્મ મરણથી છૂટવું હોય તેમણે બીજાને જન્મ આપવો જોઈએ નહિ.
- (૨) જીવન એ નિશાળ છે, ફરજ એ શિક્ષક છે અને શિક્ષણ ચારિત્રમાં ઉતારવાથી ખરું બળ પ્રગટે છે.
- (૩) અવિદ્યા પાંચ પ્રકારની છે; (૧) અનિત્યમાં નિત્ય બુદ્ધિ (૨) અશુચિમાં શુદ્ધિ બુદ્ધિ, (૩) દુઃખમાં સુખ બુદ્ધિ, (૪) અનાત્મમાં આત્મબુદ્ધિ, (૫) અજ્ઞાનમાં સમ્ બુદ્ધિ એ પાંચ પ્રકારની અવિદ્યા આત્મજ્ઞાનથી હુપ્ત થાય છે. અથવા જેટલા પ્રમાણમાં અવિદ્યા વિલીન થાય છે, તેટલા પ્રમાણમાં આત્મજ્ઞાન પ્રાદુર્ભૂત થાય છે. એ બંનેને પરસ્પર સંબંધ છે, જે જ્ઞાનથી આત્મા મહે અને બીજા કોઈ ન મહે તે વાસ્તવિક જ્ઞાન છે.
- (૪) તમારી શાંતિ તમારી પાસે જ છે; માટે જ્યાં તે છે ત્યાંથીજ તે મેળવવી જોઈએ તેને બીજા કોઈ આપી શકે નહિ.
- (૫) જ્યારે પ્રારબ્ધ ભોલું પ્રધાન રહે છે ત્યારે તેમાં સત્યથી ત્વની બુદ્ધિ ઘટી નથી, અને જ્યારે ભોક્તા પ્રધાન થાય છે ત્યારે તેમાં સત્યતત્ત્વની બુદ્ધિ થાય છે.
- (૬) શુરૂ અને અને શિષ્યનો સંબંધ એ ઘણોજ પવિત્ર સંબંધ છે શુરૂ શિષ્યને જ્ઞાન આપી જન્મ મરણ રૂપી દુઃખોની આત્મતિક નિવૃત્તિ કરવાનો રાહ દેખાડે છે, તેથી શુરૂનો ઉપકાર સૌથી પ્રથમ દરજ્જે આવે છે.

“શુરૂ ગોવિંદ દેનો ખડે, કીસકું લાશુ પાય,
બલિહારી શુરૂ દેવકી, જીસને ગોવિંદ લીઓ બનાય”

- (૭) ઘણા ભોલો એમ માને છે કે, જીવે પાપ કરેલા હોવાથી દુઃખમાં આવી પડેલો છે. જ્ઞાનીઓ માને છે કે, જીવ પોતાના સ્વરૂપે આત્મદમય છે પણ તે પોતાનું સ્વરૂપ ભૂલી ગયો હોવાથી દુઃખી થાય છે. દુઃખ અને અજ્ઞાન એ આત્માનો સ્વભાવ નથી જો તે આત્માનો સ્વભાવ હોય તો તે દૂર થાય નહિ પણ તે દૂર થઈ શકે છે, તેથી દુઃખ અજ્ઞાન બુલથી ઉત્પન્ન થાય છે. વેદમાં કહ્યું છે કે ‘તે તું છો’ એટલે તું જ ઈશ્વર છે, તે તું છો એ વેદના ત્રણ શબ્દોમાં આ જગતની બધી વિદ્યા સમાઈ ગઈ છે.

卐-(૮)-卐

જ્ઞાની-પાપી

- ❖ લીલા હાથમાં હોય છતાં જે કુવામાં પડે તેને, માટે આપ શું કહેશો ?
- ❖ આ પ્રકાર તેવોજ છે. આ પ્રકારના જ્ઞાની પાસે પુષ્કળ જ્ઞાન હોય છે. દુનિયાને સુંદર રીતે સમજાવી શકતા હોય છે છતાં પોતે તેમાંનું કાંઈ આચરણમાં મૂકતા હોતા નથી હોલ જેટલો, મોટો દેખાય. તેટલી જ તેની અંદર મોટી પોલ હોય છે. આવીજ રીતી આવા જ્ઞાની પાપીની હોય છે. તેઓ વાતો મોટી મોટી કરે છે પણ આચરણમાં એવડું જ મોટું મીડું હોય છે.
- ❖ અજ્ઞાની લોકો અજ્ઞાનને કારણે અધર્મને લઈને કુવામાં પડે તો સમજી શકાય તેવું છે. પરંતુ જ્ઞાની પાપીઓ તો હાથમાં જ્ઞાનની મસાલ હોવા છતાં પતનની ખાઈમાં પડે છે. સામાન્ય લોકો અને આ પ્રકારના જ્ઞાનમાં તકાવત એટલો છે કે જ્ઞાની છતી આંખે અધર્મના છત્રે છે. જ્યારે અજ્ઞાની લોકો આંખના અધર્મના હોય છે.
- ❖ જે જ્ઞાન વડે તેમણે પાપથી બચ્યું નેહ એ તે જ્ઞાન વડે તે પાપ ચરણ કરતો હોય છે કોઈ પ્રશ્ન કરશે કે જે જ્ઞાની હોય તે પાપચરણ કરે ખરો.
- ❖ આ પ્રશ્નનો જવાબ એ છે કે જ્ઞાન એ ધારી તલવાર જેવું છે તેનો સદુપયોગ થાય તો જીવન મરણમાં બંધનો તોડી નાખે છે જો દુરુપયોગ થાય તો તે પોતાનું માથું પોતાના હાથેજ કાપે. જ્ઞાની ભકતો પોતાના જ્ઞાનનો ઉપયોગ ત્રિવિધ તાપમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે કરે છે કેટલાક જ્ઞાનીઓ પોતાના જ્ઞાન વડે બીજાને આકર્ષે છે અને પછી આકર્ષિત થયેલ વ્યક્તિઓને ફોસલાવીને કે એક યા બીજી રીતે સમજાવીને તેમનો ગેર લાભ ઉઠાવે છે. ધર્મના નામે જે પાપ લીલાં ચાલે છે કે ધર્મના નામે ઠગવિધી ચાલે છે તે આ પ્રકારના જ્ઞાની પાપીઓ જ ચલાવતા હોય છે.

લી. અશોકચંદ્રસૂરી, મ૦ (હલેલાનાળા)

ગોડીજી ઉપાશ્રય, સુંઅઈ

પા. ૧-૩-૭૫

❖-(૬)-❖

સર્વોદયની ચાવી—

લે. પં. ધર્મ વિજયજી મંત્રા શિષ્ય આ. અશોકચંદ્રસૂરી. મં (ડહેલાવાળા)

તેનો અડસટ્ટો કાઢવામાં આવે તો ખ્યાલ આવે છે કે, કે આ ખર્ચનો સરેરાશ બોલે દરેક માનવી પર તેની સડન કરવાની બહારનો છે ?

આ વાત થઈ સરકાર તરફથી ચલાવાઈ રહેલ ખર્ચાઓની આ ઉપરાંત આજે સમાજમાં ભલાઈ ખાનાર વર્ગ વધી રહેલ છે તેનો બોલે પણ સમાજ ઉપર કાંઈ જેવો તેવો નથી ? છાશમાંથી માખણ અને દુધમાંથી મલાઈ તારવી લેવામાં આવે તો છાશ અને દુધમાં શું કસ રહે ? તેવી જ રીતે આ વર્ગ આર્થિક ક્ષેત્રે મલાઈ અને માખણ તારવી લે છે. પાછળ જન સમૂહ માટે માખણ વિના છાશ અને મલાઈ તારવી લીધેલ દુધ વધે છે. કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે મલાઈ ખાનાર વર્ગની સંખ્યા વધી જવાના કારણે આમ આમ જનતાને વિશેષ હાડમારી ભોગવવી પડે છે.

કારખાનામાં એક માલ તૈયાર થયો. તે વાપરનારના હાથમાં આવે ત્યાં સુધીમાં તો તેમાં અનેક જણના નફા ચડે છે. મોટો વેપારી, નાનો વેપારી, છુટક વેપારી, દલાલ વિગેરેના નફા તેમાં ચડે. માલની અછત હોય ત્યારે વેપારીઓ કાળા બજાર ઉભા કરે છે. અને મૂલ ભાવમાં બેઠેલ વધારો કરી મૂકે છે. કોઈ કોઈ સમયે તો માલની અછત ખોટી રીતે ઉભી કરવામાં આવે છે. અને ભાવમાં વધારો કરી દેવામાં આવે છે. કાપડ, કરીયાણું વગેરે ચીજોમાં આજે આ રીતે બને છે હવે તો એક એક ચીજનો સટ્ટો થવા લાગ્યો છે અને સદ્દામાં તો ભાવનું કોઈ ઠેકાણું રહેતું નથી.

આ વર્ગ ઉત્પાદન કાર્યમાં કશું રચનાત્મક કાર્ય કરતો નથી. આમ છતાં તે વર્ગ વધુ નફો મેળવે છે અને વિશેષ સમૃદ્ધિમાન બેવામાં આવે છે. કશું રચનાત્મક કાર્ય ન કરનાર આ વર્ગનો સમાજ પર બોલે કાંઈ જેવો તેવો નથી ?

સમાજ કે દેશની દરેક વ્યક્તિને આજે વિશેષ કલાક કામ કરવું પડે છે છતાં સમાજનો મોટો ભાગ આજે પોતાની નરી જરૂરીયાત પણ મેળવી શકતો નથી તેના કારણે મેં ઉપર દર્શાવ્યા છે તે સુખ્ય છે. આ માટે જવાબદાર છે આજની ખાતી ભરેલી આર્થિક વ્યવસ્થા, સામાજિક વ્યવસ્થા અને રાજકીય વ્યવસ્થા; વ્યક્તિગત જીવન સરલ રીતે ચાલે સામાજિક કે વેપારી વ્યવહારમાં અવ્યવસ્થા ઉદ્ભવે નહિ ? રાજકીય સંચાલન બોનરૂપ ન બને, તે માટે આપણા શાસકોએ “પાંચ મહાવ્રતો” દર્શાવ્યા આ વ્રતોનું શક્ય પ્રમાણમાં પાલન કરવામાં આવે (કેમસં)

૬-(૧૦)-૬

અહિંસા કે અણુભ્રમ ?

૫. ધર્મવિગ્રહ મનન શિષ્ય આઠ દેવશ્રી અશોકચંદ્ર સુરિચરણ મંત્ર સાહેબ-ડહેલાવાળા

એન્સાઈક્લો પીડિયા ઓફ પ્રિટાનિકાની પહેલી બહાર પડી ત્યારે તેમાં પ્રેમશબ્દ માટે ત્રણ પાના ભરેલાં હતા અને અણુશબ્દ માટે માત્ર ત્રણ જ લીટીઓ જ લખેલી હતી થોડા સમય પહેલાં આ પુસ્તકની આવૃત્તિ બહાર પડી છે. તેમાં અણુ શબ્દ અંગે પાનાના પાનાઓ રોકવામાં આવેલ છે, જ્યારે પ્રેમ શબ્દ જ ભેવામાં આવતો નથી!! આ એ આવૃત્તિમાં જેટલો તકાવત છે; તેટલો તકાવત આજની દુનિયામાં પડેલો ભેવામાં આવે છે, છેલ્લી આજે દુનિયા પ્રેમ અને અહિંસા પ્રતિ જઈ રહી છે, કે અણુભ્રમ પ્રતિ જઈ રહેલ છે? આ પ્રશ્નનો જવાબ આપણને આ પરથી મળે છે,

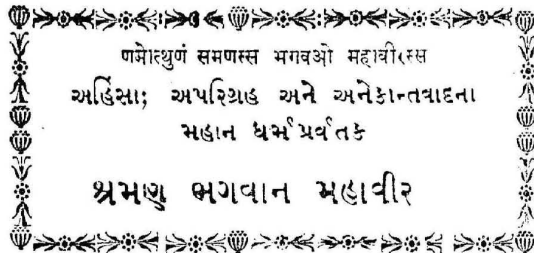
આજે માનવ માનવ વચ્ચે પ્રેમ ભેવામાં આવતો નથી, દુનિયા હિંસા તરફ અને અણુભ્રમ બતાવવા તરફ વિશેષ ઢગલી બન્ય છે.

આજે લોકોમાંથી પ્રેમ ઘટતો જાય છે અને તેને સ્થાને હિંસા મધ વાતાવરણ વધતુ જાય છે, દરેક ઘરમાં જુઓ કુટુંબમાં જુઓ સમાજમાં જુઓ શ્રી સંઘમાં જુઓ, રાષ્ટ્ર તરફ નજર કરો તમોને લાગશે કે માનવ માનવ વચ્ચેનું પ્રેમભર્યું વાતાવરણ, રાષ્ટ્ર રાષ્ટ્ર વચ્ચેનો પ્રેમભર્યો વર્તણૂક કયાંય ભેવામાં આવતો નથી.

પિતા અને પુત્ર વચ્ચે આજે ઘર્ષણ થતુ ભેવામાં આવે છે, સાસુ અને વહુને કયાંય મેળ ખાતો નથી. શેઠ અને નોકર વચ્ચેનો મીઠો સંબંધ ઓછો થતો જાય છે. અને તેને સ્થાને 'હક્ક અને અધિકારો'ની વાતો સંભળાય છે મિલ્લમાલિક અને મજૂરો વચ્ચે પણ પ્રેમની સાંકળ નથી, દેશ દેશ વચ્ચે પણ ઘર્ષણ ચાલી રહ્યું છે, કયાંક સૂક્ષ્મ યુદ્ધ, તો કયાંય મોટા પાયે પર યુદ્ધ ચાલતુ ભેવામાં આવે છે, જ્ય પ્રેમ નથી ત્યાં શાન્તિ અને સુખ પણ નથી અને પરિણામે સૌ કોઈ આજે એક યા બીજા પ્રકારનાં અસંતોષ અશાન્તિ અને કલેશમય વાતાવરણમાં ડુબેલા ભેવામાં આવે છે.

આ પરિસ્થિતિમાં સુધારો કરવા માટે સામ્યવાદ સમાજવાદ કે અન્યવાદ બહાર આવે છે, પરંતુ તે વાદો પ્રેમના પાયે પર રચાયેલાં નથી તેથી અમુક પ્રમાણમાં સ્વાર્થ સાધી શકાય છે, એ ખરૂં પરંતુ શાન્તિ અને આબાદીનું વાતાવરણ સર્જતું નથી. દેશ દેશ વચ્ચે જે ઘર્ષણ ચાલી રહે છે, તે દુર કરવા માટે શસ્ત્રસામગ્રી સૌ દેશ વધારી છે, પ્રેમ અને હિંસા વડે નહિ, પરંતુ પોતાની શસ્ત્ર શામથીના બળે સૌ કોઈ શાન્તિનું વાતાવરણ સર્જવા પ્રયત્ન કરે છે, પરિણામ સ્વરૂપે આજે હિંસા ઓછી થવાને (ક્રમશઃ)

❧-(૧૧)-❧

જામોત્યુળં સમણસ્સ મગવઓ મહાવીરસ
અહિંસા; અપરિગ્રહ અને અનેકાન્તવાદના
મહાન ધર્મપ્રવર્તક

શ્રમણ ભગવાન મહાવીર

લે:- શ્રોમદ્ વિજયધર્મસૂરીધરજી મહારાજ

જીવમાંથી શિવ થવાની શક્યતા

જૈન દર્શનનો એ સિદ્ધાન્ત છે કે:-કોઈ પણ જીવાત્મા જો તેનામાં યોગ્યતા હોય અને અનુકૂળ સંજોગો મળ્યા બાદ પુરુષાર્થ કરે તો જરૂર પરમાત્મા-ભગવાન-પ્રભુ કિંવા ઇશ્વર બની શકે છે. 'પ્રભુ તે આનાદિથી પ્રભુ, તે સિવાય બીજે કોઈ જીવાત્મા પ્રભુ ન જ થઈ શકે' એ જૈન દર્શનની માન્યતા નથી. શ્રમણ ભગવાન મહાવીર, મહાવીરનાં જન્મમાં ભલે પ્રભુ અથવા પરમાત્મા થયા, પરંતુ મહાવીરના જન્મ પહેલાના જન્મોમાં તો ભગવાન પણ આપણી જેમ જીવાત્મા હતા. કર્મ-માયા કિંવા પ્રકૃતિના બંધનો એ ભગવંતના આત્માને પણ મહાવીર થવા પહેલાં અવશ્ય હતાં. પરંતુ એક સુભગપણે નયસારના જીવનમાં સાધુ-સંતોના સમાગમ થતાં એ પ્રભુના આત્મમંદિરમાં પ્રકાશનું કિરણ પ્રગટ થયું. એ પ્રકાશના કિરણે 'તું પામર નથી પણ પ્રભુ છો રસ્તે રખડો! ભાખારી નથી પણ અનંતનો સ્વામી છો, અજર-અમર છો અને નિરંજન નિરાકાર જ્ઞાન જ્યોતિ સ્વરૂપ છો.' આ આત્મસ્વરૂપનું દર્શન કરાવ્યું. અનંતકાળથી ચાલ્યા આવતા ઘોર અંધકારમાં સાધુસંતના સમાગમ દ્વારા પ્રગટ થયેલા આ પ્રકાશના કિરણથી પ્રભુના આત્માને ભગવાન મહાવીર થવાના મંગલાચરણ શરૂ થયા. ત્યારથી શ્રામણુખી નયસારના જીવનમાં અજબ ગજબનું પરિવર્તન પ્રારંભાયું.

—ભગવાન મહાવીરના પૂર્વભવો—

નયસારના ભવમાં મહાવીર થવાના મંગલાચરણ

નયસાર તે સમયે એક ગામનો મુખી હતો. યદ્યાચાર-સંસ્કાર અને સંત સાધુનો સહવાસ એ એના પ્રિય વિષયો હતા. અતિથિ અભ્યાગત અને સંત-સાધુના સ્વાગત નયસારના મંગળ દ્વારા હરહંમેશ ચાલુ રહેતા. એક પ્રસંગે લાકડા લેવા પેતાના સાથીઓ સાથે નયસાર વહેલી સવારથી અટવી પ્રદેશમાં પહોંચ્યા મધ્યાહ્નનો સમય થયે. શ્રમના કારણે સર્વ કોઈને ખૂબ લુધા લાગેલી હોવાથી જોજનની તૈયારીઓ થઈ.

❧-(૧૨)-❧

ભગવાન મહાવીરના અંતિમ દેશનામાંથી-

(પચ્ચીસોમાં ભગવાન મહાવીર મહોત્વ નિર્મિતો)

લે:- રતિલાલ માણિક્યજી શાહ-નવીયાદ

બધા આત્માઓને સુખ પ્રિય છે, દુઃખ અપ્રિય છે, પોતાનો આત્મા બધાને બહોલો છે એવું જાણી ભય અને વેરથી નિવૃત્ત થવા કોઈની હિંસા કરે નહિ.

પરિગ્રહને નરકનું કારણ જાણીને તૃણમાત્ર પણ રાખે નહિ ક્રુધા લાગ્યા પછી આત્માની જુશુપ્ત કરતા પોતાના પાત્રમાં ગૃહસ્થનો આપેલો આહાર ભિક્ષા ગ્રહણ કરે છે.

આ જગતમાં કેટલા લોક માને છે કે પાપનો ત્યાગ કયાં વિના આર્યત્વને જાણીને આત્મા બધા દુઃખમાંથી છૂટી જાય છે.

બંધ અને મોક્ષને માનવાવાળા આવાદી સંયમનું આચરણ કરતા નથી; કેવળ વચનોથીજ આત્માને આશ્વાસન આપે છે.

અનેક ભાષાઓ અથવા જ્ઞાન આત્માને શરણુભૂત નથી થતાં મંત્રાદિ વિદ્યા પણ કોઈને બચાવી શકતી નથી, પાપકર્મોમાં ફસેલા અને પોતાને પંડિત માનનારા એ લોક અજ્ઞાની છે.

કેટલાક અજ્ઞાની શરીર વર્ણ અને રૂપમાં મન વચન કાયાથી આસકેતા છે, એ બધા લોકો દુઃખ ભોગવે છે.

અજ્ઞાની જીવ આ અનંત સંસારમાં, અનંત જન્મ મરણ કરે છે એટલા માટે બધી દિશાઓને જોતો (ઉપયોગ વરતો) અપ્રમત થઈને વિચરે છે.

સંસારથી બહાર અને બધાથી ઉપર મોક્ષનોજ ધ્યેય બતાવીને વિષયાદિની ઇચ્છા કરે નહિ અને કેવળ પૂર્વ કર્મોનો ક્ષય કરવાને માટે જ આ શરીરને ધારણ કરે.

મિથ્યાત્વ, અવ્રત, કપાય, પ્રમાદ, યોગ અને કર્મના હેતુઓને દૂર કરીને સંયમ અને તપના સુઅવસરની ઇચ્છા રાખનો વિચરે ગૃહસ્થોએ પોતાના માટે બનાવેલ ભોજનમાંથી આહાર-પાણી લઈને ખાય. (કમશા)

ચૌમાસી વ્યાખ્યાન

કાર્તિક ચતુર્માસે જિહા વ્યાખ્યાન ઉત્તમ મેઘના.
 ઉપદેશ જલથી ચિત્તરૂપ તળાવ પૂરણ શ્રાદ્ધના !
 કીર્તી નહીં સુપ્રવાહ વહે પાપ રજ ફર થાય છે,
 બાલ શ્રાવક દેડકા ને મોર શબ્દ જણાય છે.
 શ્રાવકતણા બાલક કરે અભાસ તે શબ્દો અહીં,
 સુકૃત્ય રૂપી ધાન્ય ફલ દેનાર નીવડે તે અહીં !
 કાર્તિકી ચૌમાસાને દાનાદિથી આરાધીએ સમતા ક્ષમાદિક
 શુભ ધરીને મુકિતના મુખ પામીએ.
 જે કાર્તિક ચૌમાસાને વિષે વ્યાખ્યાન રૂપ મેઘના
 ઉપદેશ રૂપ જલ વડે સુશ્રાવકનું મનરૂપી
 સરોવર ભરાઈ જાય છે.
 વળી જેમાં બાળશ્રાવકો રૂપી દેડકા અને મોરના પડ ન નથી
 સ્વાધ્યાયનો કોલાહલ થઇ રહ્યો છે કાર્તિક ચૌમાસુ તમારા
 સુકૃત્ય રૂપી ધાન્યના ફલને માટે યાચો

જેમ ચૌમાસામાં વરસાદ આવવાથી સરોવર પાણીથી ભરાઈ જાય છે તેવી રીતે
 કાર્તિક ચૌમાસાની વિષે શુદ્ધના વ્યાખ્યાન રૂપ મેઘ જણાયે અને તેમાં ઉપદેશ રૂપી
 જલ જણવું તે જલ વડે કરીને સુશ્રાવકના મન રૂપી સરોવર ભરાય છે. અથવા તે
 ઉપદેશ રૂપી વાણીથી સુશ્રાવકના મન પ્રકુલિત થાય છે જેમ વર્ષા ઋતુમા નદીનો
 પ્રવાહ ચાલે છે તેમ આ વ્યાખ્યાન રૂપી મેઘથી કીર્તિરૂપી નદીનો પ્રવાહ ચાલે છે. જેમ
 ચૌમાસના પાણીના પ્રવાહથી ધૂળ વિગેરે તણાઈ જાય છે તેમ અહીં વ્યાખ્યાન રૂપી મેઘ
 વરસાદથી પાપરૂપી રજનો નાશ થાય છે જેમ ચૌમાસામાં દેડકાના તથા મોરના શબ્દ
 સંભળાય છે તેમ અહીં બાલ શ્રાવકો રૂપી દેડકા તથા મોરના પડ ન એટલે ગોખવું
 તથા સ્વાધ્યાય એટલે ભણવું સંભારી જવું તેમ રૂપી કોલાહલ સંભળાય છે. તથા
 ચૌમાસામાં અંતે ધાન્ય પાકે છે તેમ દે ભવ્ય જીવો આ કાર્તિક ચૌમાસુ તમને સુકૃત્ય
 રૂપી અનાજને આપનાર નીવડે આપાડ ચૌમાસાની શરૂઆતથી માંડીને ભવ્ય જીવોએ
 શુર મહારાજ પાસે જે જે લાલ મેળવ્યા તે સંપૂર્ણ લાભની બીના જણાવી છે. તે
 વ્યાજબી છે. (ક્રમશઃ)

લે:- મુની ચરણવિજયજી,

C/o મુતરીયા કરતુરભાઈ, જૈન ઉપાશ્રય.

બુલુઆવાડા, મોટી પોળ, દરીયાપુર-અમદાવાદ

૬૫-(૧૪)-૬૫

(ગયા અંકથી ચાલુ)

વિશ્વમાન્ય ધર્મ

(દોહરા)

આ પણ પરિક્ષક કોઇના
કોઈ પરીક્ષક આપ
એવી ઘટમાળ વિશ્વની
કિર્તિ અકિર્તિ સ્થાય ૧૯૧

મનુષ્ય કીર્તી શું કામની
અ પ કીર્તી કુપથ્ય
સ્વ કીર્તી પરમાત્માની
આ પે લાભ સમર્થ ૧૯૪

પર નિંદાની કુટેવમાં
સ્વ નિંદા થઈ જાય
નહિ નિંદા સાગરની કરે
સાગર નીંદા થાય ૧૯૨

નીંદા સ્તુતી સૌ કરે
સહે વહે ન કોય
મુંગા સમ બહેરા રહે
એ વિરક્તા જગ જોય ૧૯૫

પર સ્તુતિ સદગુણમાં
સ્વ સ્તુતી થઈ જાય
બગવાન ભજે જન ભાવથી
ભગત જગ પૂજય ૧૯૩

મારૂં મારૂં મન કરે
તારૂં તારૂં તન
જ્ઞાની અજ્ઞાની સૌ કરે
પ્રીતેથી જ જ તન ૧૯૬

રચયીતા : શાહ ચંતુભૂજ હરજીવનદાસ (કંમશ)

પરીવર્તન

ઉત્પત્ત થાય છે. સ્થીર રહે છે અને નાશ થાય છે ધર્મના
આ ત્રણ મુળમુત સીંદાંતો છે આપણે સીંદાંતોમાંથી જ
તત્ત્વ મેળવવાનું છે આ પરીવર્તન ક્રીયામાંથી પૂર્વના.
મહાપુરુષો પરમ તત્ત્વ મેળવીને મોક્ષને પામ્યા છે.

—બળવંત

ક્ર-(૧૫)-ક્ર

No Reg. B.V.-37

આ જૈન પ્રકાશ વાંચી હિત યોલો શું કર્યું
ને પાપથી નિર્મુક્ત થઈ ને પુન્ય યોલો શું કર્યું
સંસારની ઉપાધિઓ ઓછી કરી કે ના કરી
આ પુષ્પમાળા નવીન વર્ષે દ્યો તમે ક'ઠે ધરી....૧

કરી ક્રોધ મનથી ત્યાગને સમતા ધરી કે ના ધરી
ને માનતો કરી ત્યાગ ને નિમનિતા શું આદરી
માયા કરીને ત્યાગ શું શું શરણતા હૃદયે ધરી ?
આ નવીન વર્ષે લોભ નો કરી ત્યાગ દ્યો સુકિતવરી...૨

પ્રશ્નોત્તરો વાંચી અને જ્ઞાની બન્યા કે ના બન્યા
મૌકિતકના લેખો વડે વ્યવહાર કુશળ શું બન્યા
ને અન્ય લેખોથી કહો શું ત્યાગની સૌરભ ભરી ?
આ નવીન વર્ષે આ બધા વિચાર લો હૃદયે ધરી....૩

શ્રી વીર પ્રભુના માર્ગમાં શા શા કહો પગલાં ભર્યા
ને લોક હિતના કામ અથાપિ કહો શા શા કર્યા ?
વાંચી પ્રકાશ અને હૃદયમા શું પ્રકાશ તમે કર્યો,
આ નવીન વર્ષે શ્યામ જીવનમાં ખરી શાંતિ વરો....૪

સ્વ. માસ્તર શામજી હેમચંદ દેશાઈ

પ્રકાશક : જ્યોતિલાલ મગનલાલ શાહ, શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા-ભાવનગર.

મુદ્રક : કૃતેચંદ ખોડીદાસ ગાંધી, શ્રી અશ્વોદય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-ભાવનગર. ☎ ૪૧૪૦